

**Pirkkala
Koiviston asemakaavan
laajennuksen (nro 249)
muinaisjäännösinventointi
2018**

**Hannu Poutiainen
Timo Sepänmaa
Timo Jussila**

Tilaja: Ramboll

Sisältö

Perustiedot	2
Inventointi	3
Tulos	4
Lähteet	4
Yleiskartta	5
Vanhoja karttoja	5
Rajamerkki	6

Kansikuva: Alueen keskiosan peltoa, matalan peltosaarekkeen päällä raivauskivikkoa.

Perustiedot

Alue: Pirkkala, Koiviston asemakaavan laajennuksen (nro 249) alue lentokentän pohjoispuolella, Lentoasemantien itäpuolella.

Tarkoitus: Selvittää sijaitseeko alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavaksi arvioitavia kulttuurihistoriallisia jäännöksiä.

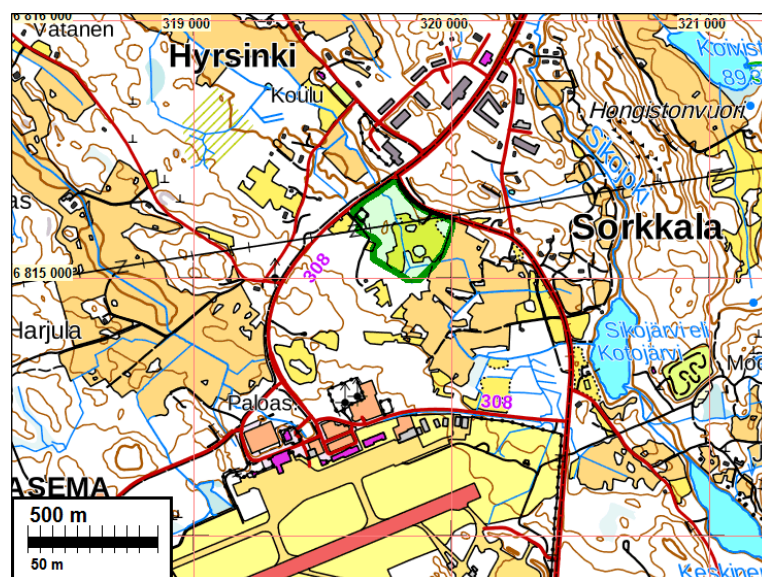
Työaika: Maastotyö 9.5.2018 (Poutiainen ja Sepämaa) ja 18.6.2018 (Jussila)

Kustantaja: Ramboll

Tekijät: Mikrolitti Oy, Timo Jussila, Hannu Poutiainen, Timo Sepänmaa.

Aiemmat tutkimukset: Alueella ei tiettävästi ole ennen arkeologi kulkenut. Lähialueella on inventoinut Hannu Poutiainen v. 2015.

Tulokset Alueelta ei tunneta kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alueella havaittiin yksi 1700-luvun kartalle merkitty rajamerkki (Sorkkala/Sikojärvi - Sankila/Kataisto kylien välinen) jossa kuitenkin toinen numero kuin isojakokartalla. Rajamerkki ei siis ole alkuperäisessä asussaan ainakaan keskuskiven osalta, eikä ole tietoa koska nykyinen rajamerkki on tehty. Rajamerkkiä voisi ehkä kuitenkin pitää jos ei muinaisjäännöksenä, niin muuna kulttuuriperintökohteena. Muita suojeltavaksi katsottavia jäännöksiä ei alueella havaittu.

Tutkimusalue vihreällä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta toukokuussa 2018, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 06/2018. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmattunusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikrolitti Oy:n serverillä

Inventointi

Pirkkalan kunta on tekemässä kaavamuutosta Koiviston alueelle, lentokentän pohjoispuolelle. Pirkanmaan maakuntamuseo antoi hankkeesta lausunnon 28.11.2017 (475/2017), jossa edellytettiin kaavan alueella suoritettavaksi arkeologinen tarkkuusinventointi. Kunnan kaavakonsultti Ramboll Finland Oy tilasi inventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Inventoinnin maastotyön pääosan tekivät Timo Sepänmaa ja Hannu Poutiainen 9.5.2018 työn kannalta erinomaisissa olosuhteissa. Myöhemmin, raporttia viimeisteltäessä havaittiin, että maastotyön pohjana käytetty isojakokartta on asemoitu virheellisesti, jolloin siihen merkittyä kylien välistä rajamerkkiä oli etsitty väärästä paikasta, eikä sitä siten maastossa havaittu. Tämän rajamerkin maastotarkastuksen teki Timo Jusila 18.6.

Alue on sisältynyt v. 2015 tehdyn, maakuntakaavan muuttuvien maankäytön alueiden (maakuntakaava tasoiseen) muinaisjäännösinventointiin, mutta siinä inventoinnissa ei tällä alueella kuitenkaan maastossa kuljettu (Poutiainen & al. 2015)

Alue sijoittuu n. 102 - 105 m korkeustasoille. Alue on topografialtaan loivapiirteistä, lähes tasais- ta ja maaperältään hienoaineksista moreenia. Eräiden tulkintojen mukaan muinainen Itämeri on sen Ancylusjärvivaiheen loppupuolella (n. 7500 eKr.) vielä yltänyt tälle alueelle. Alue on kuitenkin maaston ja topografian puolesta hyvin epätyypillinen varhaismesoliittisille asuinpaikoille ja sellaista alueella tuskin on sijainnut. Sellaisille edes auttavasti potentiaalista maastoa ei alueella havaittu.

Vanhojen 1700, 1800 ja 1900-luvun karttojen perusteella alueella eikä sen liepeillä ole koskaan ollut asutusta tai muutakaan kiinteitä rakenteita tuottavaa toimintaa kuin niittyä ja myöhemmin peltoa. Lähin vanha (1700-l) tonttimaa sijaitsee 600 m alueen itälaidalta itään, Sikojärven pohjoispään länsirannan tuntumassa. Alueen lounaispään poikki on kulkenut lounaasta koilliseen Sionkylän / Sorkkalan ja Sankila / Kataisto kylien välinen raja ja alueen koillisreunalla tuosta rajasta kaakkoon suuntautunut Sionkylän (Sikojärven) ja Sorkkalan kylien maiden raja. Kolmen kylän rajapisteeseen on v. 1767 kartalle merkitty ”rajaröykkiö” nro 25. Sittenmyin kyläraajat ovat alueen liepeillä huomattavasti muuttuneet. Nyt kohdalla on kiinteistöraja, kuten oli myös 1768 kartalla kylienrajan ohella. Kyläraja kohdalla on vieläkin mutta Sorkkalan - Sionkylän 1767 kartalla kaakkoon suuntautunut raja on peruskartoilta (vanhin 1954) hävinnyt. Alue on siis pääosin kuulunut aiemmin Sionkylän maihin.

Runsaat puolet kaava-alueesta on peitteistä metsämaastoa, josta enin osa on luoteispuoliskossa. Kaakkoispuolisko on kesannolle jätettyä heinittynyttä ja osin metsittynyttä peltoa. Pellolla on pari peitteistä ja puuta kasvavaa saarekettä. Kaava-alueen länsinurkassa on muuntoasema, jonka likeltä kulkee aluetta likimain itä-länsisuunnassa halkova voimajohtolinja. Rakennuksia tai teitä ei alueella ole. Vuoden 1954 ja 1961 peruskartoilla (2123 05 ja 2123 08) alueella on nykyistä selvästi laajempi ja yhtenäisempi peltoalue, jonka liepeillä on useita latoja. Asuinrakennuksia siellä ei ole. V. 1768 kartalla alue on pääosin niittyä ja siellä on muutamia pienehköjä peltolohkoja.

Muinaisjäännöksiä etsittiin kauttaaltaan koko kaava-alueelta. Menetelminä käytettiin kartta-analyysiä, pintapoinnintaa ja muuta silmänvaraista havainnointia, koekuopitusta ja maanätekairauksia käsikairalla. Valmistelutyössä laadittiin maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta aluetta kuvaava maastomalli, jossa ei kuitenkaan havaittu mitään arkeologisesti kiinnostavaa.

Alueella havaittiin muutamia peltokivikasojia (ei muinaisjäänöksiä). Metsäsaarekkeessa pellon keskellä, saarekkeen ja pellon reunassa on tyypillisiä peltokivikasojia (koko 2 x 1.5 x 0.5 m, 3 x 1.5 x 0.3 m, 2.5 x 2 x 0.5 m, N 6815089 E 319890). Niistä yhteen liittyy pelloilta vallimaiseksi muodostelmaksi kasattuja kiviä pellon ja saarekkeen reunassa. Alueella myös epämääräisen muotoinen kuoppa (N 6815101 E 319883), josta on ilmeisesti otettu soraa. Näistä erillään toisessa kohdassa on kaksi peltokivikasaa (koko 2.5 x 1.5 m ja 2 x 2 m, korkeus puolisen metriä, N 6815113 E 319774) maakivien kupeessa.

Lisäksi havaittiin yksi käytöstä pois jäänyt maantien ura, joka sijaitsee kaava-alueen länsiosassa – kyse on vielä v. 1961 peruskartalle merkitystä tiestä jota on tuolloin oitettu nykyiselle Varuskunnantien linjaukselle. V. 1768 kartalle merkitystä kylätiestä kirkolta Sionkylään, ei havaittu merkkejä – siinä kyse on kuitenkin vähäisestä tiestä, joka Museoviraston ohjeistuksen mukaan lähtökohtaisesti ei ole muinaisjäänös.

Tulos

Alue tarkastettiin maastossa varsin kattavasti. Alueella on yksi kylienvälinen kivistä ladottu rajamerkki vanhalla rajalla. Itse merkkirakennelma iästä ei ole tietoa. Sen keskuskivessä oleva numero on eri kuin 1767 kartalla mainittu. Rakennelman pohja – kivilatomus – saattaa olla isojaon aikainen mutta myös nuorempi. Rajamerkkiä voisi halutessaan pitää muuna kulttuuriperintökohteenä. Alueella on lukuisia, nykyisillä tilusrajoilla sijaitsevia, erilaisia kivistä tehtyjä rajamerkkejä mutta ne eivät ole muinaismuistolain ja rakennus ja maankäyttölain perusteella suojelukohteita. Myös kylärajan suojelustatuksesta voi olla montaa mieltä.

24.6.2018

Timo Jussila

Lähteet

Painetut lähteet

Peruskartta 2123 05, v. 1954, 1961, 1975, 1980. Maanmittauslaitos.

Peruskartta 2123 08, v. 1953, 1961, 1975, 1980. Maanmittauslaitos.

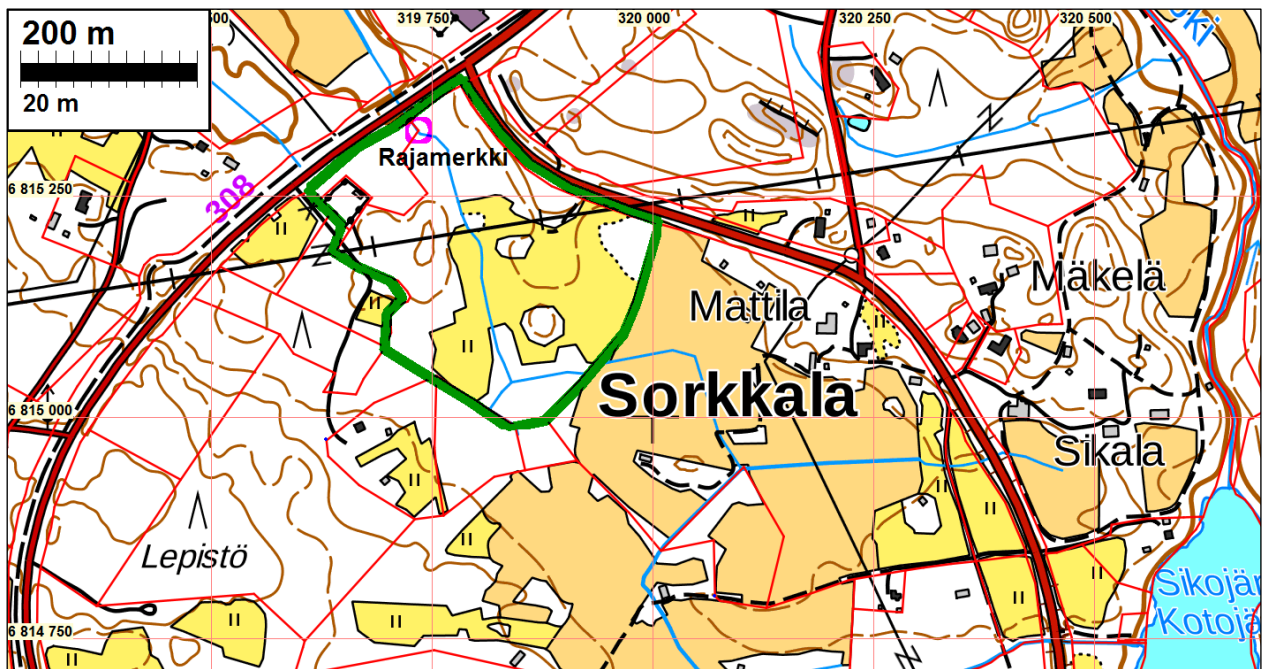
Poutiainen & al 2015: Pirkanmaan maakuntakaavaluonnoksen 2040 muinaisjäänösinventoinnit v. 2015. Mikroliitti Oy. Pirkanmaan liitto.

Painamattomat lähteet:

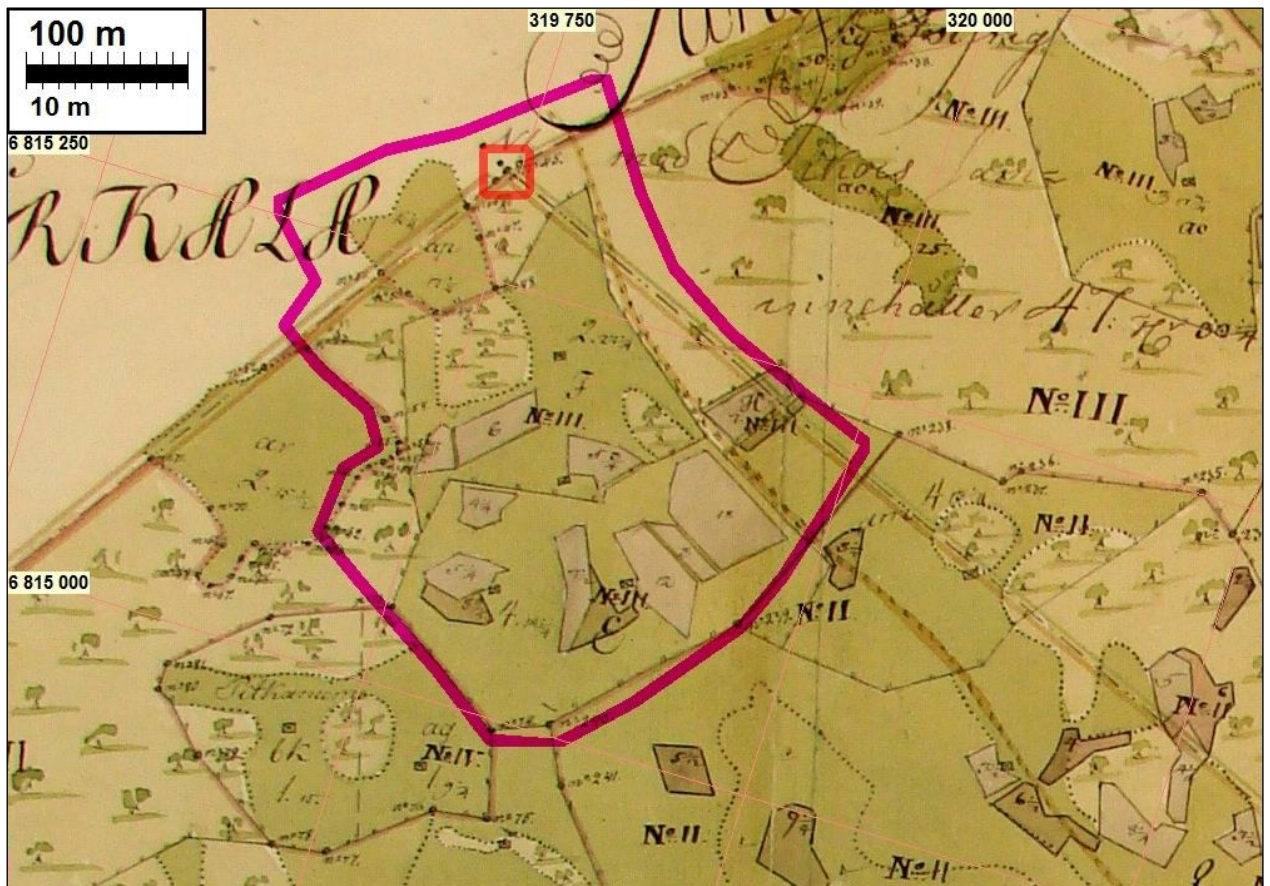
Hall, Daniel 1768: Förrä delen af Chartan öfwer Sikojervi och Sorkala byars ägor belägna i Birkkala sockn, öfre Satakunda Härad och Björneborgs Län.

Pitäjänskartta Pirkkala, 1847. Maanmittauslaitos.

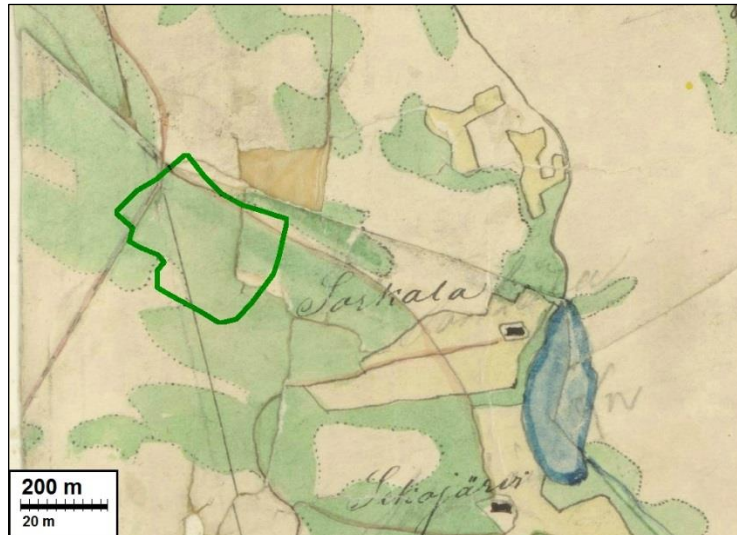
Yleiskartta

Vanhoja karttoja

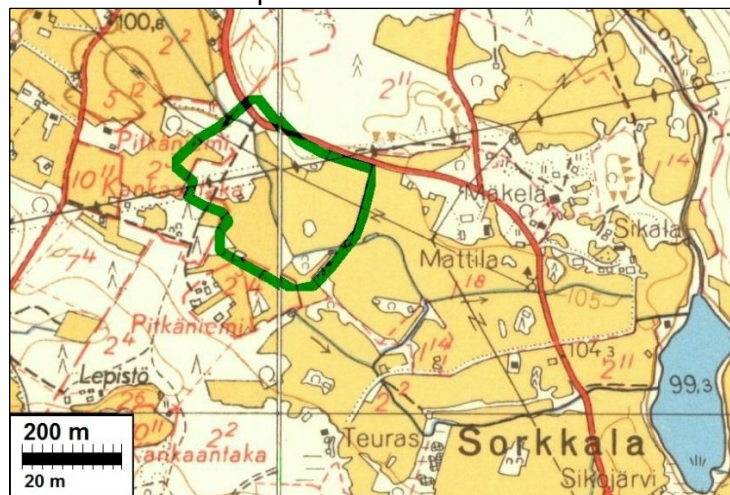

Ote v. 1768 kartasta. Tutkimusalue piirretty päälle sinipunaisella.

Ote pitäjänkartasta v. 1847. Tutkimusalue piirretty päälle vihreällä.

Ote peruskartasta v. 1954.

Rajamerkki

Pirkkala Koivisto

Mjtunnus:

Status: muu kulttuuriperintökohde tai muu kohde

Ajoitus: historiallinen

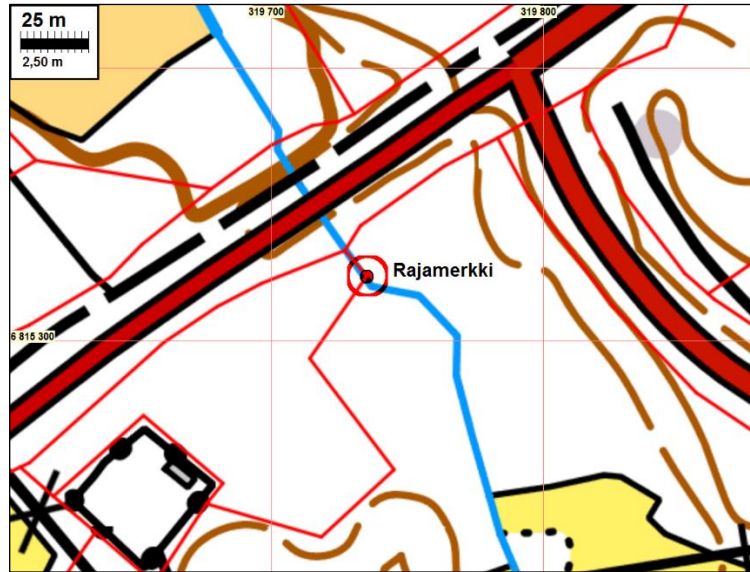
Laji: rajamerkki, röykkiö

Koordin: N: 6815 323 E 319 735

Tutkijat: Jussila T 2018 tarkastus

Sijainti: Pirkkalan lentokentän terminaalista 1 km pohjoiseen, Lentoasemantien itäpuolella 26 m, purouoman koillisreunalla.

Huomiot: Sionkylän / Sorkkalan ja Sankila / Kataisto kylien välinen rajapiste joka on merkitty v. 1767 Sionkylän-Sorkkalan isojakokartalle rajaröykkiönä (:•:), Isojakokartalla merkitty numerolla 25. Kivikkoisen purouoman äärellä on puron reunan kivikon päälle isohkoista kivistä ladottu neliömäinen kivrakenne, n. 2 x 2 m. Sen keskellä pystykivi, jossa numero 39. Rajamerkki on nykyisellä kiinteistörajalla.

Alla ote v. 1768 Sikojärven ja Sorkkalan maiden kartasta. Rajamerkki kuvan keskellä

Rajamerkki lounaasta

Rajamerkki lounaasta, alla koillisesta

Rajamerkin keskellä olevassa pystykivessä numero 39